

Výtvarná výchova 6. ročník

Charakteristika predmetu

Predmet výtvarná výchova ponúka jedinečný priestor pre rozvíjanie všetkých psychických zložiek osobnosti žiaka, a to aktívnou účasťou na dobrodružstvách tvorby prostredníctvom získavania autentických skúseností z laborovania s materiálom a jeho pretvárania na výtvarný jazyk (laborovanie vychádza z bohatosti procesov, spôsobov tvorby a overovania vizuálnych znakov vo výtvarnom umení).

Výtvarná výchova ponúka priestor pre rozvíjanie osobnosti žiaka v úplnosti jej všetkých psychických zložiek.

Z psychologického hľadiska sa operačné pole výtvarných činností nachádza na križovatke divergentného a konvergentného myslenia. Osciluje medzi racionálnym a emocionálnym, vedomým a nevedomým, spája myslenie a imagináciu, logiku a poetiku. Vytvára priestor pre úsudok aj intuíciu, pre výklad sveta i pre tajomstvo – výtvarným jazykom vypovedá o svete, ktorý nevysvetľuje (učí zaujímať adekvátne stanovisko k nie úplnej rozumovej poznateľnosti sveta).

Vyučovanie výtvarná výchova je programovaný a riadený proces, v ktorom ale učiteľ iniciuje, podporuje a rešpektuje nápady a individuálne riešenia žiaka.

Východiskom tohto procesu sú:

- činnosti žiakov,
- témy (námety) obsahy zobrazovania :
žiak spracováva (mentálne i formálne) symboly, ktoré vizuálne vyjadrujú jeho predstavy a fantazijné koncepty,
- reflexie diel výtvarného umenia, dizajnu, architektúry, filmu a videa.

ISCED 2 – nižšie stredné vzdelávanie	
Názov predmetu:	Výtvarná výchova
Ročník:	Šiesty
Časová dotácia:	1 h týždenne/ 33 h ročne
Počet hodín v ŠVP:	1 h týždenne/ 33 h ročne
Počet hodín v ŠKVP:	1 h týždenne/ 33 h ročne
Vyučovací jazyk:	slovenský

UČEBNÉ OSNOVY

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný vzdelávací predmet.

Ciele predmetu výtvarná výchova

Ciele výtvarnej výchovy na úrovni nižšieho sekundárneho vzdelávania sú:

Kognitívne ciele

Poznávať jazyk vizuálnych médií - jazykové prostriedky, základné kompozičné princípy, vybrané techniky a procesy vizuálnych médií. Rozumieť im a tak zvyšovať uvedomenosť reflexie vizuálnej kultúry. Poznávať a vedieť pomenovať pôsobenie (výraz) umeleckých diel, svoj zážitok z nich. Poznať vybrané typické diela vizuálnej kultúry, reprezentujúce žánre a niektoré štýlové obdobia a iné kultúry.

Cez vlastnú činnosť žiaka uvádzať k poznaniu a vedomej reflexii sveta vizuálnych znakov (multimédiá, reklama, výtvarné médiá, architektúra, dizajn), k vedomému používaniu zobrazovania a jeho kritickej selekcii.

Senzomotorické ciele

Vedome rozvíjať tvorivosť. Umožniť žiakovi vývoj od detského, spontánneho spôsobu vyjadrovania k vyjadrovaniu cieľavedomému, s dôrazom na vlastný prístup, vlastný názor a vkus. Naďalej rozvíjať a kultivovať vnímanie, predstavivosť a fantáziu, podporovať a podnecovať jeho nápaditosť a tvorivú sebarealizáciu, prekonávanie konvenčných schém a inovovanie naučených myšlienkových a zobrazovacích vzorcov. Prostredníctvom VV rozvíjať tvorivosť v jej základných, všeobecne uplatniteľných princípoch. Formovať a rozvíjať gramotnosť (zručnosti) žiaka v oblasti vyjadrovania sa výtvarnými prostriedkami prostredníctvom vybraných médií, nástrojov a techník.

Socioafektívne ciele

Formovať kultúrne a postoje. Vychovávať žiaka smerom k vytváraniu si primeraných kultúrnych postojov, názorov a hodnotových kritérií; cez zážitok aktívneho vyjadrovania a vnímania umeleckých diel uvádzať ho do poznávania hodnôt umenia a kultúry - vo vzťahu k tradícií, ale na úrovni aktuálneho vnímania problematiky vyjadrovania sveta umením. Formovať celistvú osobnosť. Pristupovať k osobnosti žiaka v jej úplnosti - rozvíjať cítenie, vnímanie, intuíciu, fantáziu, analytické myslenie a poznávanie, a taktiež formovanie a aktívne používanie zručností - to všetko prostredníctvom činnostného a zážitkového vyučovania.

Osnovy výtvarnej výchovy podporujú medzipredmetové väzby, interdisciplinárnosť vyučovania, pri zachovaní špecifik spôsobu poznávania sveta

prostredníctvom výtvarnej výchovy. Zapájajú citovosť, afektivitu, expresivitu a obrazovú konceptualizáciu, ktoré sú vlastné výtvarnému vyjadrovaniu, do vzťahu aj s inými, prevažne kognitívnymi predmetmi. V rámci nižšieho sekundárneho vzdelávania to predstavuje vedomé hľadanie formálnych a obsahových súvislostí s prírodovednými i humanitnými predmetmi a s inými druhmi umenia.

Kľúčové kompetencie

Žiak získa vedomosti a zručnosti v súlade s obsahovým a vzdelávacím štandardom.

Žiak má po absolvovaní nižšieho sekundárneho vzdelania tieto vedomosti, zručnosti a spôsobilosti:

A) vedomosti

- vo výtvarnej výchove je väčšina vedomostí získavaná a zároveň overovaná prostredníctvom praktických činností žiaka;
- časť vedomostí o výtvarnom umení a vizuálnej kultúre sa utvára počas motivačnej, expozičnej a diskusnej časti vyučovacej jednotky a je podporená vizuálnymi materiálmi (edukačné DVD, knihy, časopisy, ukážky výtvarných diel);

Absolvent nižšieho sekundárneho vzdelania sa naučí:

B) zručnosti a spôsobilosti:

a) formálne zručnosti

- vyjadrovacie zručnosti, ktoré predstavujú základy znalostí vyjadrovacích prostriedkov (jazyka) vizuálnych umení (gramotnosť v oblasti vizuálnej kultúry).

b) technické zručnosti

- narábanie s rôznymi nástrojmi, technikami, základnými grafickými operáciami na počítači,

c) mentálne spôsobilosti

- rozvoj schopností a získavanie zručností v oblasti vnímania skutočností a prežívania zážitku, vyjadrovania fantázie, predstáv a nápadov (vlastných koncepcií), rozumového posudzovania, konvergentného a divergentného myslenia;

Učebný plán

Výtvarná výchova v 6. ročníku sa vyučuje s dotáciou 1 hodiny týždenne. Výučba bude prebiehať v triedach, prípadne v učebni vybavenej počítačovou technikou.

Obsahový štandard

Obsah vyučovania výtvarnej výchovy tvorí sústava edukačných tém. Každá z tém zodpovedá riešeniu určitého výtvarného problému. Témy sú zoradené v metodických radoch. Metodický rad predstavuje riešenie príbuzných výtvarných problémov v priereze ročníkov vždy na úrovni zodpovedajúcej veku. Takéto zoradenie sleduje stupňovanie náročnosti pri štruktúrovaní osobnosti žiaka. Zoradenie edukačných tém v rámci jedného ročníka umožňuje učiteľovi sledovať motivačné nadväznosti, prípadne ich zgrupovať a tvoriť z nich edukačné projekty.

Edukačné témy zoradené do metodických radov.

Metodické rady sú:

1. **Výtvarný jazyk:** mierka a proporčné vzťahy, operácie s proporciami (4 h)
2. **Možnosti zobrazovania videného sveta:** kreslenie figúry podľa skutočnosti a spamäti (4 h)
3. **Podnety výtvarného umenia:** kinetické /svetelné umenie/, op-art (4 h)
4. **Podnety dejín umenia:** stredoveké a gotické umenie (1 h)
5. **Podnety fotografie:** inscenovaná fotografia /kresba zmeny osvetlenia -vplyv na plasticitu (2 h)
6. **Podnety filmu a videa:** vzťah obrazu a zvuku vo filme, hudba, hlas a slovo, strih (1 h)
7. **Podnety architektúry:** urbanizmus /plán mesta, štruktúra zón, doprava, uzly, vzťah ku krajine, mesto a dedina /fantastické priestory / (2 h)
8. **Podnety dizajnu:** odevný dizajn /časť odevu, doplnok/ (3 h)
9. **Podnety tradičných remesiel:** podnety košíkárstva, pletenie (3 h)
10. **Podnety elektronických médií:** spracovanie a montáž obrazu - vrstvy, filtre, transformácie, farebné variácie /písmo a obraz /alt.: simulovanie vrstiev a filtrov prostredníctvom mechanických a výtvarných prostriedkov (1 h)
11. **Podnety hudby a literatúry:** farebná hudba /objekt, hudobno-vizuálny nástroj /alt.: zvuková plastika, objekt (2 h)
12. **Podnety rôznych oblastí poznávania sveta:** podnety prírodopisu - prírodné štruktúry (4 h)
13. **Tradícia a identita / kultúrna krajina:** výtvarné reakcie na tradičné formy odevov architektúry, jedál, zvykov ... (2 h)
14. **Škola v galérii:** obraz pre 5 zmyslov (1 h)

Výkonový štandard

a) formálne zručnosti - výkonový štandard:

- Žiak dokáže interpretovať základnú proporčnú stavbu videného predmetu (výška a šírka, pomer hlavných častí), vie vyjadriť kresbou základné vzťahy predmetov v priestore, vyjadriť vzťahy farieb v priestore pri zobrazovaní exteriéru,
- Žiak dokáže uplatniť poznatky o proporcionalite tela spolu so skúsenosťami z fyzických aktivít a poznatkami z biológie pri výtvarnom vyjadrení skutočnosti. Žiak dokáže spájať časti tela do celku. Vie vyjadriť približné proporcie pri kreslení a modelovaní postavy.
- Žiak dokáže tvoriť figurálnu kompozíciu.
- Žiak dokáže rozpoznať typické znaky gotického umenia a architektúry, tvorivo použiť (transformovať) historický motív.
- Žiak dokáže s využitím farebného papiera vytvárať vitráže – okna.
- Žiak dokáže vytvoriť prezentácia nemých filmov. Ozvučiť niektoré ukážky pomocou Audacity.
- Žiak dokáže pomenovať vzťah obrazu a zvuku vo videu alebo vo filme z hľadiska výrazu.
- Žiak dokáže osvojiť si pojem kinetické výtvarné dielo a jeho výrazové možnosti. Vytvoriť jednoduchý kinetický objekt, pochopiť optické klamy, ilúzie a dvojznačné zobrazenia.
- Žiak dokáže vytvoriť dielo s efektmi optického klamu.

- Žiak dokáže pochopiť výrazové možnosti osvetlenia, svetelného lúča, pohybujúceho sa tieňa...

b) technické zručnosti- výkonový štandard:

- Žiak dokáže pracovať s digitálnym fotoaparátom.
- Žiak dokáže luminografiu - využiť poznatky o výtvarných vyjadrovacích prostriedkoch pri fotografovaní.
- Žiak dokáže vytvoriť jednoduchý plán usporiadania urbánneho celku (mesto, dedina, osada, časť) podľa svojej predstavy.
- Žiak dokáže vytvoriť rôzne návrhy odev pre módnú prehliadku.
- Žiak dokáže upravovať obrázky v počítači.
- Žiak dokáže vytvoriť koláže z vlastných digitálnych kresieb, fotografií , malieb, alebo písma. Vytvoriť varianty digitálneho obrazu pomocou operácií v počítačovom programe.
- Žiak dokáže vytvoriť kolorovanú kresbu.
- Žiak dokáže použiť zvukové vlastnosti materiálov a objektov.

c) mentálne spôsobilosti - výkonový štandard:

- Žiak dokáže výtvarne reagovať na témy biológie.
- Žiak dokáže vytvoriť dielo s fiktívnym znázornením všetkých zmyslov.
- Žiak dokáže vytvoriť abstraktné umenie. Vie, aké sú to zobrazujúce a nezobrazujúce predmety.
- Žiak dokáže vytvoriť symboliku farieb. Aké pocity vytvárajú u žiaka jednotlivé farebné tony, tvary.

Prierezové témy

Sú integrované do jednotlivých tematických celkov.

- OSR – Osobnostný a sociálny rozvoj
- ENV – Environmentálna výchova
- MEV – Mediálna výchova
- MUV – Multikultúrna výchova
- DOV – Dopravná výchova
- OŽZ – Ochrana života a zdravia
- TPPZ – Tvorba projektu a prezentačné zručnosti
- REV - Regionálna výchova
- ĽP - Ľudské práva
- ZeŠ - Zelená škola - odpad

Metódy, formy a postupy vyučovania výtvarnej výchovy

Voľba vyučovacích metód, foriem a techník je v kompetencii učiteľa, pričom ten bude klásť do popredia alternatívne, aktivizujúce a progresívne formy a metódy vyučovania. Vybrané metódy, formy budú veku primerané a budú podporovať motiváciu, záujem a tvorivé činnosti žiakov 6. ročníka.

- motivačné rozprávanie, motivačný rozhovor, motivačný problém, motivačná demonštrácia,
- rozprávanie, vysvetľovanie, rozhovor, beseda, demonštračná metóda, pozorovanie, brainstorming,

- manipulácia s predmetmi, inštruktáž, projektová metóda, práca s ukázkami, samostatná činnosť, skupinová práca,
- návšteva galérií – práca s umeleckým dielom,
- metóda práce s učebnicou.

Učebné zdroje

Na podporu a aktivitu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

- Encyklopédie dejín umenia
- informácie získané z internetu
- učebnica výtvarnej výchovy
- materiály z GMB
- edukačné DVD
- ukážky z vlastnej tvorby učiteľa
- učebnice, zbierky úloh, pracovné zošity
- odborná literatúra
- vlastné materiály
- internet

Hodnotenie predmetu

Žiaci v 6. ročníku sú hodnotení podľa aktuálneho Metodického pokynu na hodnotenie žiakov.

Pri hodnotení sa pristupuje k žiakom diferencovane podľa aktivít, schopnosti vyjadriť samostatný názor, tvorivosti a originality myslenia a výtvarného vyjadrovania sa. V prvom rade hodnotíme proces, výsledok (artefakt) je z hľadiska hodnotenia druhoradý.

Hodnotiace portfólio

- samostatné práce žiakov
- práca s audiovizuálnou technikou
- projekty
- tvorivé dielne
- v galériách práca s umeleckým dielom